



CORTEGADA, UNHA ALDEA ABANDONADA DENDE O ANO 1907

Por: Lino J. Pazos Pérez

Vai para 96 anos que os primeiros veciños da aldea emprazada na Illa de Cortegada comezaban a abandonar as vivendas que habitaran os seus maiores durante séculos, saíndo cara a un desterro pactado entre os señores da Comisión, presidida polo *Sr. Poyán*, e os representantes dos veciños, entre os que figuraba o alcalde do Concello e o párroco da igrexa de Santiago de Carril, co fin de doarlle a insua ó rei de España, *Alfonso XIII*.

Todo comezou un determinado día do ano 1906 cando un grupo de prebostes da comarca arousá (despois uniríanselles mecenas de boa parte da provincia de Pontevedra e incluso de fóra dela) deciden formar unha Comisión para estudar a posibilidade de que, coa mellor intención, a alta sociedade española

puxera os seus ollos neste recuncho galego co fin de atraer turismo de elite, o mesmo que sucedera en Santander e San Sebastián ó instalarse nelas os Pazos Reais.

A corte tiña ó seu arredor unha gran cantidade de xente das altas clases sociais, que se movían a impulsos

do que mandaba a moda, e se os reis viñeran cara a Galicia, de seguro que o negocio, amortecido neses escuros anos posteriores á guerra de Cuba, se vería impulsado e favorecido.

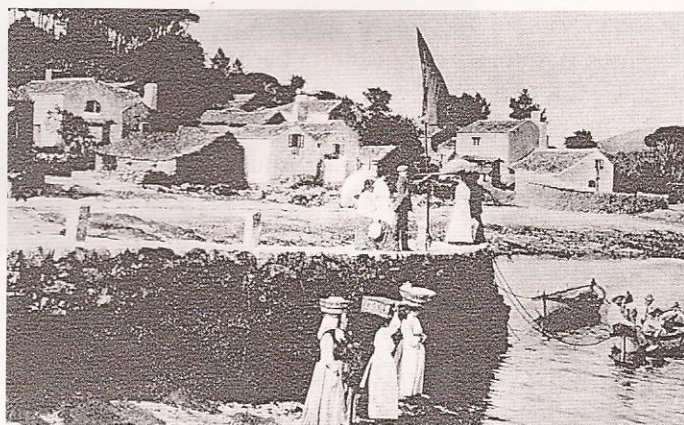
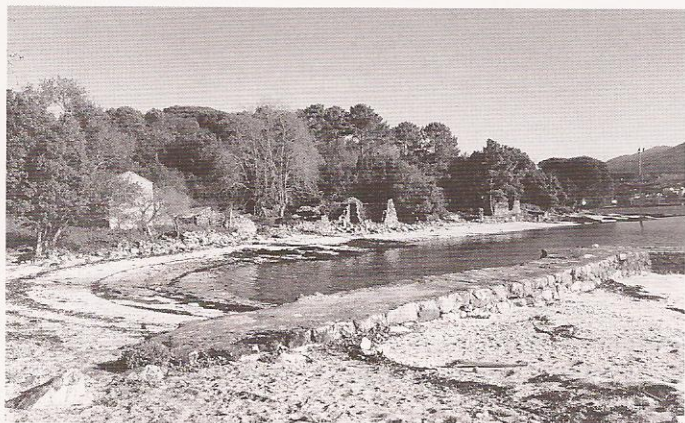
Unha vez articulada a Comisión e consultadas en Madrid as posibilidades de que a súa Maxestade aceptara

a doazón que se lle pretendía facer no nome da bisbarra arousá, comezou o labor de captación dos cartos necesarios para adquirir as propiedades na Illa, a sabendas que sería moi difícil que os veciños se negaran ante semellante oportunidade histórica.

Pero a cousa non foi doada, e algún propietario negouse en redondo a vender as súas

propiedades nos prezos acordados pola Comisión, polo que as xestións se foron prolongando.

Por fin o 19 de agosto de 1907, despois de moitos contratempos e algún que outro floco legal sen solucionar, chegou o día no que o representante do monarca, xunto



cos membros da Comisión, estamparía a firma pola que a Illa de Cortegada pasaba á propiedade de *Alfonso XIII*, rei de España.

A firma realizouse ó pé mesmo da ermida da Illa que, xunto ás ruínas do antigo Hospital de Peregrinos, lle daba ó acto unha auréola de misticismo. Arredor da pequena igrexa, a única das construídas sobre terreo

a Illa de Cortegada, a cada familia construíuselle unha casa no continente, vivendas que aínda resisten o paso do tempo.

A frustrada operación, destinada a que os monarcas levaran na Illa un pazo de verán, Alfonso XIII soamente a pisou nunha ocasión, custou unha chea de



insular en Galicia, que ten na súa fachada principal o escudo nobiliario do arcebispo de Santiago de Compostela, *Excmo. Señor D. Fernando de Andrade y Soutomaior*, congregáronse a maioría dos veciños, así como numerosos curiosos, que non querían perderse esa data histórica para Carril e a súa comarca.

A autenticación das firmas correu a cargo do notario do Ilustre Colexio da Coruña, don *José Barreiro Meiro*.

Ademais dos cartos que lles corresponderon ós propietarios dos 1204 predios en que estaba dividida

cartos, recadados entre os veciños da bisbarra arousá e os visionarios potentados galegos.

A Illa de Cortegada ten, segundo dicían os agrimensores naquela época, 490.800 metros cadrados, dividida, como xa dixen, en 1204 predios pertencentes a 211 propietarios.

Ademais destas propiedades particulares, na Illa había unha extensión de terreo, considerable, que pertencía ó Concello de Carril, doado para este fin común co consentimento explícito do Ministerio de Facenda, que a taxou en 100.000 pesetas.

Dos algo máis de 400.000 metros cadrados de superficie que están en mans privadas, 268.297 estaban dedicados a labrado, 87.283 a bosque de piñeiros e 18.511 tiñan carballos, ademais de 11.999 que non producían nada e outros case 10.000, que correspondían á igrexa.

Os lugares da Illa coñecíanse polos seguintes nomes:

Veiga do Medio, Piña do Monte, Agro Pequeno, Fradiño, Conlas, Bruñado, Rosa, Agro Grande, Outeiro, Agriño da Eira, Espiñeiro, Agriño, Horta, Tomada de Arriba, Rosiña do Outeiro, Campo de Afora, Campo de Dentro, Sartaxéns, Lanzada de Arriba, Lanzada de Abaixo, Gorila, Bao de Afora, Bao de Dentro, Agro do Con, Veiga da Aldea, Bao de Lourado, Bacelo, Torre de Abaixo, Tomada de Abaixo, Rabelo, Seiquera, Viña Branca, outro Bacelo, Falliño, Rabelo Pequeno, Revoltiña, Viña Nova, Tomada de Arriba, Granda, outro Bao, Bao da Torre, Santuario e dúas Regalías.

Os residentes da Illa no momento do éxodo acadaba o número de 71 veciños, dos cales eran cabezas de familia:

Roque Meaño, Andrés Ramos, Pascual Abalo, Francisco Caldo, Paio de Abalo, Francisco Ramos, Domingo de Meaños, María Nuñez, viúva, Domingo Antonio Varela, Juana Ramos, Miguel Conde Conde, Juan M. Conde, Mercedes Cea e as súas fillas Josefa e Carmen Ramos Cea, casadas con individuos que no momento da firma estaba navegando, Josefa Sardiñeira, José Lijó, Roque Sardiñeira, Bernaro Conde, Juan Melón Figueirido, Tomasa Cieste, Andrés Diéguez, Ricardo Rodríguez, José M^a Ramos, Josefa Figueiras, Encarnación Rodríguez, Juan Suárez e Josefa Chaves.

José M^a. Conde e Tomasa Cieste contaban no momento de abandonar a Illa con 93 anos de idade, e rexistrouse por aquelas datas o falecemento dun veciño que tiña 103 anos. Isto proba as boas condicións de saúde que tiñan os residentes na illa de Cortegada.

